

ДАНИЈЕЛ АЛАРКОН

ПРЕДСЕДНИК ИДИОТ

Чим сам завршио Конзерваторијум, отишао сам на двомесечну турнеју са позоришном трупом по имену Дисижембре. Била је то угледна дружина основана за време напетих ратних година, када је била позната по својим смелим путовањима у зоне сукоба, где је људима доносила театар, док су је у градовима памтили по ноћним маратонским представама – поп прерадама Лорке, громогласним читањима сценарија бразилских сапуница, увек уз политичку ноту, понекад суптилну, често и не баш; на репертоару би се нашло било шта што је људима држало пажњу и засмејавало их за време полицијског часа, који би без њих био мрачан и пуст. Та извођења била су легендарна међу студентима академије из моје генерације и многи од мојих колега су тврдили да су као деца присуствовали једној или више тих представа. Причали су да су их родитељи водили, те да су били сведоци грешног сједињавања театра и побуне, секса и варваризма, и да су чак и након много година остали дирнути и инспирисани тим сећањем. Сви су били лажови. Ми смо, заправо, учили за лажове. Прошло је девет година од кад сам дипломирао и замишљао сам да ових дана студенти на Конзерваторијуму причају о другим стварима. Премлади су да би се сећали колико је страх био нормална ствар у рату. Можда им је тешко да замисле време у ком се стварало импровизовано позориште као одговор на стравичне наслове у новинама, време када изговарање дијалога уз страшни осећај ужаса није захтевало глуму. Али такво је наркотичко дејство мира, и наравно да нико не жели да се врати у прошлост. Више од деценије након рата, Дисижембре је и даље функционисао као необавезна група глумаца и глумица који су повремено изводили представе, често у приватним кућама, на које је публика долазила само уз позивницу. Парадоксално,

сада, када је путовање ван града било релативно безбедно, ретко су ишли у унутрашњост, тако да сам се радо пријавио за аудицију када су објавили да крећу на нову турнеју. Била је то јединствена прилика, и, на сопствено изненађење, добио сам улогу. Ишли смо само нас тројица – ја, коврцави глумац по имену Хенри, и ниски, тамнопути човек који се представио као Паталарга, и никад ме касније није удостојио свог правог имена. Сви су на неки начин били род – Хенри је у неком тренутку у далекој прошлости био ожењен, а затим се развео од Паталаргине рођаке, жене по имену Тања, о којој су говорили са оном врстом пригушеног поштовања са којом би земљорадници говорили о времену. Само њихово пријатељство је било дуго практично колико мој живот, и био сам срећан што сам примљен у њихово друштво. Схватио сам да је то шанса да учим од ветерана.

Хенри је писао већину комада, а на тој турнеји смо изводили суптилно погрдно дело које је назвао „Председник идиот”. Иако се лако могла препознати политика унутар дела, било је веома смешно, укључујући деликатну интеракцију између арогантног, самољубивог поглавара државе и његовог слуге. Председников слуга се сваког дана мењао, уз идеју да на крају сваки грађанин те државе добије част да се брине о потребама свог вође. То је подразумевало помоћ око облачења, чешљање, читање његове поште итд. Председник је био врло пробирљив и захтевао да све иде по идиосинкратичном протоколу, тако да је већи део сваког дана одлазио на објашњавање слуги како ствари треба радити. Уследио би урнебес. Ја сам играо сина идиота председника идиота, Алеха, што је била улога која је савршено пасала мојој младалачкој вештини, и временом сам кроз пробе заволео тог будаластог младића, на заиста неочекиван начин. Он је глупави хвалисавац и ситни лопов, који је, упркос многим својим недостацима, понос свог оца. Кулминациона сцена приказује близак и отворен однос између слуге и мог лика, након што председник оде на спавање. У тој сцени Алехо спушта гард и признаје како често размишља о томе да убије свог оца, али се превише плаши да то и уради. Слуга је заинтригиран – ипак, он живи у разореној земљи, која је жртва катастрофалних хирова председника, који га је, уз то, цео дан понижавао. Слуга преиспитује Алехове сумње и отвара се, изражавајући забринутост за слободу, владавину права, патње народа, док коначно не каже да можда убиство председника и није тако лоша идеја. За добробит државе, разуме се. Алехо се претвара да размишља о томе, а онда заправо убија запрепашћеног слугу, кажњавајући га тако за издају. Затим џепари мртваца, узимајући му новчаник, сат, прстење, и комад се

завршава тако што он виче у правцу собе у којој председник спава: „Још један, оче! Требаће нам још један сутра!”

Паталарга, Хенри и ја смо напустили престоницу почетком марта, дан након мог двадесет првог рођендана. На обали је било лето, топло и влажно, и возили смо се аутобусом уз кишовите планине до Паталаргиног завичаја, дела земље који никада нисам посетио. Чак и у то време, био сам сигуран да га никада више нећу поново видети. Све у вези са мојим тадашњим животом – свака одлука коју сам донео или нисам успео да донесем – било је изграђено на претпоставци да ћу ускоро напустити земљу. Очекивао сам да се придружим брату у Калифорнији до краја године: захтев за визу је био поднет, и било је само питање времена када ћу отићи. То је заправо био један пријатан начин живота. Пружао ми је неку врсту личне снаге која ми је омогућавала да издржим извесна понижења, јер сам био уверен да је све то привремено. Наступали смо у варошима и селима, уз и низ широку и суморну долину, изложени тешким, леденим пљусковима са каквим се никад раније нисам сусрео. Небом су се ковитлали плавосиви облаци, а када је падала киша ветар је дувао право кроз тебе. Срдачно смо дочекивани у сваком градићу, уз одређену церемонију и саучесништво које ми је било симпатично, и свако вече нас је публика поздрављала овацијама због којих су сви наши напори добијали смисао. Понекад би се село састојало од свега неколико кућа разбацаних по бескрајним жућкастосивим пољима. Наших гледалаца је некад бивало можда десетак свеукупно, неколико румених фармера, њихове напаћене жене и неухрањена деца, који би након представе прилазили Хенрију, никада не гледајући право у њега, и с поштовањем говорили: „Хвала Вам, господине председниче.”

Хладноћа ме готово уништила. За две недеље сам смршао три килограма, и једне ноћи, након нарочито енергичног наступа, замало сам се онесвестио. Када сам дошао себи, били смо позвани на забаву у кућу од ћерпича која је имала само једну собу и налазила се на крају града. Хенри и Паталарга су били напети и пили више него обично, јер то је био град у ком је живела Тања; изгледа да је била на представи, и сваког тренутка се могла поново појавити. Било ми је превише лоше да бих бринуо о томе: сваки удах је био као гутање оштрог ножа, и имао сам осећај да ће ми се глава одвојити од врата и једноставно одлебдети у претеће андско небо. Али сви су били толико љубазни, нарочито се трудећи да ме нахране и напију. Алкохол је помогао, а и то тетешење је пријало. Када сам већ почео да постајем модар, домаћин куће, здопасти седи човек по имену Кајетано, упитао ме желим ли јакну. Ентузијастично сам климнуо главом, и он устаде и оде до фрижидера, стојећи пред

отвореним вратима, као да се омишља да грицне нешто. Помислих, па он се мени руга, и зачух како се Хенри и Паталарга кикоћу. Али онда Кајетано отвори преграду за поврће и извади пар вунених чарапа. Добади ми их, а када отвори врата мало шире, видех да је фрижидер заправо служио као ормар. Рукавице су биле у касети за путер, цемпери и јакне су висили са дрвене шипке прикуцане за зидове. Тек тада приметих неколико намирница на кухињској плочи. Наравно, на тој хладноћи није било опасности да се покваре.

Окупљени мушкарци и жене су приповедали тужне приче о рату и смејали се сопственим патњама на мени неразумљив начин. Понекад би причали на кечуанском, и тада би смех постајао још јачи, али и много тужнији – или се бар мени тако чинило. Када је Тања стигла, сви су устали. Имала је дугу црну косу завезану у плетеницу, и наранцасто-жути шал пребачен преко рамена. Старија од мене, али нешто млађа од мојих колега, Тања је била ситна, али је ипак некако одавала утисак велике снаге. Обишла је собу, рукујући се са свима – осим са Хенријем, који је уместо тога добио лебдећи пољубац негде близу десног уха.

„Је л’ ти то и даље глумиш”, упита када је стигла до мене, „или си стварно болестан?”

Нисам знао шта да одговорим, па осетих олакшање кад неко повика: „Пијан је!” Соба се заори, а онда сви седоше.

Сада је почело озбиљно опијање, а убрзо се из угла собе појави и гитара. Ишла је од руке до руке, направивши неколико кругова, док је коначно Тања не узме. Сви се обрадоваше. Удари неколико пута по жицама, затим прочисти грло, зажеливши добродошлицу гостима, и захвали нам се што је слушамо. Певала је на кечуанском, одабравши доста сложу пратњу; ни хладноћа није омела њене веште прсте. Окренуо сам се ка Хенрију и тихо га упитао о чему пева.

„О љубави”, прошапута, не скидајући поглед с ње.

Како је ноћ одмицала, ухватио сам себе како све јасније уживам у Тањиној лепоти. Хенри и Паталарга су мотрили како је посматрам, наизменично ме стрељајући погледом и смешкајући се, редоследом који је било немогуће протумачити. Много касније, када сам коначно подлегао хладноћи и пићу, Тања је понудила да ме отпрати до хостела у ком смо одсели. Ово је примљено уз малу узбуну, што је она игнорисала. Град је мали, нема шансе да се изгубимо, припито смо се гегали улицама, умотани у Кајетаново ћебе. „Дивно певаш”, рекох. „О чему си певала?”

„То су само старе песме.”

„Хенри је рекао да си певала о љубави.”

Имала је предиван смех: јасан и непатворен, као месечина. „Па он не говори кечуански”, рече Тања. „Мора да је случајно погодио.”

Застали смо пред вратима хостела. Кренуо сам да је пољубим, али она ме само потапша по глави, као неког дечачића. „Пиј пуно воде”, рече, „и одмарај се што више”. А онда оде назад на забаву.

У хостелу, власник ми је дао велики гумени термофор, пун вреле воде, и док сам се спремао за спавање држао сам га у рукама као што би неко држао живо људско срце – можда моје срце. Покушао сам да прођем кроз свој дан – шта се све догодило, или шта се, на моју несрећу, није догодило. Али хладноћа је онемогућавала свако логично размишљање, тако да сам легао стиснувши термофор на стомак, и скупљајући се око њега као пуж. Питао сам се да ли је требало да останем у великом граду, и шта ли управо у том тренутку моји пријатељи раде. Били су љубоморни на мене и моју турнеју са Дисижембром, и трудио сам се да то имам на уму. Паталарга и Хенри су већ обилазили овај округ и стално су наилазили на старе пријатеље. Услови који су мене полако исцрпљивали на њих као да нису имали никаквог утицаја. Деценијама су живели у граду, али га никад нису сматрали домом.

И тако је било недељама. Ујутро, ако би време дозволило, возили смо се до следећег града у расклиматаном аутобусу, или у приколици камиона натрпаној кромпирима. До тад сам већ био научио да жваћем листове коке и почео да уживам у утрнулости која ми се ширила преко лица, низ врат и кроз груди. Путеви су једва били довољно широки за коњске запреге, и често сам гледао преко литица планина које су се дробиле, терајући себе да мислим на било шта друго осим смрти. Паталарга и Хенри су се опорављали од претходне вечери затворених очију, утонули у дубоке и мирне снове. Они су уживали; ја, ја сам покушавао да преживим.

Пред крај наше турнеје стигли смо у град по имену Сан Херман, који је био истурено одељење америчке рударске компаније. Град се састојао од пар стотина кућа, које су изгледале као да их је неко из ваздуха спустио на оркански врх огољене планине, која је са три стране била окружена још вишим и језовитијим врховима. Мислим да је у питању био рудник сребра, али могао би бити и бакар или боксит или било шта друго, на неки начин, заправо, није ни битно: сви рударски градови су исти. Сурови су и изоловани, често смештени на места која би могла бити лепа да нису тако екстремна, а обележени су неком врстом тешког живота који је својствен тој делатности. У Сан Херману су нам тешки облаци висили тик над главама, а у ваздуху се осећао метал. Никада се нисам осећао толико далеко од света. Били смо на више од четири хиљаде метара надморске висине, која ме је потпуно онеспособила. Први дан сам провео у хостелу, грчевито стишћући ивице кревета, као да се возим ролеркостером. Сан Херман је мало место, и нема у

њему много шта да се види, али Паталарга и Хенри су седели поред мог кревета, покушавајући да ме развеселе разним измишљеним градским чудесима.

„Мораш устати”, рече Паталарга. „Мораш видети ово место.”

„Имају реплику пирамида”, рече ми Хенри, „која на сунцу има златни одсјај”.

Отворио сам очи и видео његов дах како се скупља у облак.

„Минијатурна Тријумфална капија”, рече Паталарга.

„Кафићи, булевари са дрворедима, а тек ноћни живот – ма не би поверовао! Клубови као Батистас у Хавани, као Бејрут пре рата.”

Нисам обраћао пажњу на њих. Соба – заправо, мој мозак – била је испуњена контузним звуком њихових гласова. Преклињао сам их да ме оставе на миру, а затим су нестали. Поново сам затворио очи и нисам се мрдноу неколико сати. Само сам очајнички слушао звук сопственог дисања.

Када су се моје колеге вратиле, били су смркнути и бесни. Могао сам да намиришем блато које им се залепило за чизме.

„Ти му реци.”

„Не, ти му реци.”

Из своје болесничке постеље могао сам да чујем како корачају. „Нек ми неко каже више, мајку му”, рекох. Хтео сам да викнем, али био сам слаб, тако да је та реченица звучала као шкрипава молба срчаног болесника. Нисам отварао очи. Неко је сео на мој кревет. Био је то Хенри. Лоше вести. Наш први наступ је био заказан за следеће вече, али постојао је проблем. Није било струје, није било светла. То није само привремено, како су нам рекли када смо се пријавили у hostel. Струје је било само у кућама америчких инжењера, на другој страни рудника. „Треба да видиш како они живе”, рече Хенри, описујући како су иза високе оgrade створили реплику америчког живота. Удобне куће у предграђу, уредно поплочане улице, терен за бејзбол.

Дрхтао сам седећи испод пет ћебади. Звучало је лепо.

„Зар ти немаш брата у Америци?” упита Паталарга.

„Да, да.”

„Је л’ игра он бејзбол?”

„Откуд ја знам?”

Једва сам изговарао речи. Нисам знао ништа о бејзболу. Заправо, нисам знао скоро ништа о свом брату. Отишао је од куће када је напунио осамнаест, пре неколико година, и о њему сам размишљао једино у вези са визом коју је требало да ми набави. Било је превише хладно да бих траћио снагу копајући по успоменама из детињства.

Хенри је био узнемирен. Говорио је брзо, а у гласу сам могао да му осетим горчину. Обећали су нам место на ком ћемо моћи

да наступамо за раднике. Радници, радници – ти галантни, достојанствени људи који су били разлог што уопште постојимо. Требало је да играмо две представе, по једну за сваку смену. Није било проблема са нашим поподневним извођењем, али радници из прве смене не би могли да му присуствују. А ако бисмо извели представу увече, то би било или у мрклом мраку, или само за инжењере. Јебени инжењери. Хенри се све више узрујавао док је описивао људе који су проводили дане цевчећи коктеле, правећи паузе само да би се смењивали у бичевању племенитих рудара.

Дефинитивно је звучало феудалистички. „Је ли стварно толико лоше?” упитао сам.

„Не обраћај пажњу на њега”, рече Паталарга. „Отац му је био инжењер.”

„Јеби се”, рече Хенри мрштећи се.

„Овде присутни Хенри је био звезда компанијског бејзбол тима.”

„Стварно?”

„Док није почео да краде динамит и даје га побуњеницима.”

„Лажеш.”

Ниједан ми није одговорио.

Тренутак касније, Хенри се поново жалио; овога пута је тапкао прстом по мом челу док је говорио. Имао сам осећај као да палица удара о кожух бас-бубња. Био је то чудан начин изражавања наклоности, па сам за време те радње држао очи затворене.

„Цабе смо дошли у овај град. Направили су будале од нас, а овај Нелсон овде ће умрети ни због чега.”

Сада су причали међусобно.

„Жртвовали смо један млади живот – најбоље што ова земља има да понуди! – а нећемо имати чиме то да докажемо. Ох, сва та трагичност! Колико је пропатио због своје уметности! Али, како саопштити његовој мајци?!”

„Обојица сте јако смешни”, рекох. „Озбиљно.”

Те ноћи су ме извукли на мрачне улице Сан Хермана, готово ме носећи. Болели су ме и тело и глава, а тло под ногама ми се лелујало. Хођао сам са једном руком оклембешеном преко Паталаргиног рамена, док је Хенри показивао на пригушена жута светла на удаљеној брдској падини: то су биле инжењерске куће. Иза њих, претећи планински врх се губио у облацима. Погледах ту једну малу насеобину и схватих колико ми је бесмислено да гајим било какву антипатију према Американцима. Природа би их могла згромити у секунди, баш као и све нас.

„Видиш ли их?” упита Хенри. „Је л’ можеш да верујеш?”

„Не”, рекох. „Не могу да верујем”

Радије бих био сиромашан било где на свету него богат на овом месту.

Гурали смо даље кроз блатњаве улице. Хенри је у представи носио дугачке беле рукавице, али пошто је била цича зима, почео је да их носи и између наступа. Биле су танке, сатенске, вероватно не много топле, али изгледале су примамљиво. Сад приметих да их Паталарга љубоморно мерка.

„Дај ми их”, рече коначно, показујући на рукавице.

Хенри подиже руке, мрдајући белим, сјајним прстима. „Ове?”

„Да, те.”

„Ја сам председник”, рече Хенри. „Ја носим рукавице.”

Паталарга размисли на тренутак. Окрену се ка мени. „Нашао сам га у улици иза катедрале како дува лепак и кука што је тата лош према њему.”

Нисам ништа рекао, нити сам пустио Паталаргу. Без њега бих пао.

Чинило се да Хенри не слуша.

„Све те промене које смо желели”, рече Паталарга. „А још увек тамнопути глуми слугу. Још увек тамнопути умире на крају. Није ли то нешто?”

Хенри слегну раменима. „То је зато што си ти тако добар у томе”, рече.

Успели смо да се докопамо јединог ресторана у Сан Херману, и под светлом керозинске лампе јели смо храну подгрејану на керозинском шпорету, тако да је све имало укус и мирис бензина. Били смо невесели и беспомоћни. Хенри и Паталарга су ћутали, а ја сам морао да прикупим сву своју снагу само да не склизнем са столице на хладни бетонски под. Ипак, након хране и чаја мало сам се опоравио. Скоро смо завршили, кад уђоше неки рудари, носећи своје шлемове. Чак и по мраку, Паталарга их препозна из својих синдикатских дана. Придружили су нам се за столом и говорили пригушеним тоном о условима под земљом, који су се донекле поправили од Хенријеве и Паталаргине претходне посете. Боља вентилација, већа безбедност. Смене од десет, уместо четрнаест сати.

„Али нема струје.”

Рудари слегнуше раменима. Лица су им била груба и изнурена. „Доћи ће, а осим тога, рудник је добро осветљен”, рече један од њих. Звао се Вентосиља. Писало му је на шлему који је спустио на сто. Притиснуо је прекидач и лампа на шлему се упалила, бацајући живи сноп светлости на зид ресторана. Вентосиља га неколико пута упали и угаси.

Куцну ноктом по лампи. „Халоген.”

„И сви то имате?” упита Паталарга.

Рудар климну главом.

Моје колеге се широко осмехнуше.

Следеће вечери, играли смо „Председника идиота” у великом шатору састављеном од ћебади, под удруженом светлошћу педесет рударских лампи. Ту су била њихова деца и жене, чак и неколико америчких инжењера који се удостојили да се придруже забави. Осећао сам се боље, мада још нисам био сав свој, шта год то значило. Нисам био сав свој откад смо отишли из града, откад је аутобус почео да се пење небу под облаке, али приказ овог импровизованог позоришта, крцатог очекивањима, и халогених светала која су севала на све стране, уливао ми је наду. Бекстејд нам је заправо био изван шатора, где смо нас тројица стајали, смрзнути и напети, необично узбуђени, провирујући повремено да осмотримо масу која се окупљала.

Када се шатор напунио, шмугнули смо унутра, на релативно топлу позорницу. Призор је одузимао дах: публика је седела на климавим трибинама, као бљештаво звездано поље које сија на небесима. Окренуо сам се ка Хенрију и Паталарги и видео да су и они били обузети приказом. То је било небо које смо једва видели, небо које је било сакривено иза тешких црних кишних облака претходних шест недеља. Локални представник синдиката нас је представио, и те ноћи, као и сваке друге, публика је клицала кад се зачуло име Дисижембре, а светла су се тресла горе-доле док су рудари задовољно климали главама.

Препустио сам позорницу колегама и сео тик са стране. Они почеше. Повијених рамена и забринутог лица, Хенри је удахнуо у свог идиотског председника неку врсту поремећене достојанствености, попут Никсона у последњим данима, или Аљендеа који контемплира о тенковима око Ла Монете. Ступао је позорницом режећи бесмислене наредбе свом уплахиреном слуги – нико никад није тако мајсторски владао „усплахиреношћу” као Паталарга те вечери. Знао сам цео комад напамет, тако да сам се углавном концентрисао на рударске лампе, које су заједно чиниле бистро бело језерце на сцени, једва приметно се померајући како су говорници један другом предавали реч као тениску лоптицу. Када сам устао, тачно пре него што ће доћи мој ред, светла се са позорнице преместише надесно, толико да Паталарга, који је стајао тачно наспрам мене, нестане у изненадној тами.

Чак и под бледим светлом сам могао да видим како се смеши.

Пред крај представе наишли смо на тежак део. Одмах смо то знали. Хенри је изговорио реченицу која је обично изазивала смех, али овог пута је немо дочекана. Губили смо публику – светла су се кретела горе-доле или с једне на другу страну, лутајући, и у једном

тренутку смо играли по сумраку, док је само секунд раније било јутро. Никад ни пре ни после тога нисам с толиком лакоћом прочитао публику нити добио тако јасну и моменталну реакцију. Умируће светло нам је дало полет, и повратили смо се. Који минут касније шатор се поново орио од смеха, бина је блештала као аеродромска писта, и могу да нагласим, са поприличним поносом, да су моје последње речи, оне које довикујем свом уснулом оцу, председнику, биле изговорене на потпуно осветљеној сцени, уз потпуну пажњу и сарадњу рудара из Сан Хермана и њихових халогених лампи. Није било завесе која би се спустила, ни сценских светала која би се пригушила, тако да сам након краја представе стајао ту који тренутак, купајући се у сјају и уживајући.

Што да не?

Неколико седмица касније поново сам био код куће, и годинама након тога, када би нека од продукција у којима сам учествовао пропала, мислио бих на ту ноћ. Био сам позван на још једну турнеју са трупом Дисејембре, али то је било више из љубазности него било чега другог. Мој живот у средњој класи ме је учинио неспособним да поднесем све тешкоће путовања. Одбио сам. Свакако ћу ускоро отићи, мислио сам, али никада нисам отишао. Повремено сам имао локалне наступе са Хенријем и Паталаргом, и остали смо пријатељи. Кад год бих налетео на неког од њих двојице, на представи, у бару, на улици, увек бисмо смо се изгрлили, смејали, с радошћу причали о тој ноћи у Сан Херману. Знао сам да се сећају тог извођења исто толико живо као и ја, иако су заборавили неке друге детаље, на пример – моје име. Звали су ме Алехо, без стида или извињења. Није ми сметало. Обојица су ми били драги. Много сам научио од њих, и још увек сам могао да учим. Наравно, присећање на Сан Херман је увек било позив на филозофирање, али управо то је и била поента. Слушао бих, баш као и на путовању, и гледао како се Паталаргине или Хенријеве груди надимају од поноса. Радиш. Успеш. Узмеш оно што ти публика даје и враћаш им то исто, само боље, опточено љубављу и посвећеношћу. Они теби дају светло, ти њима истину, итд. Волео сам да слушам Хенрија и Паталаргу, јер нико од мојих вршњака није тако говорио. Ни о позоришту, ни о политици. Чак ни о љубави. Било нам је непријатно од тога.

Прошло је неколико година, и једног дана сам се нашао безнадежно без посла. Стекао сам превише непријатеља, све схватао превише олако. Моја виза никада није стигла, и нисам више могао да се претварам да ћу вечно остати млад. Мој брат је звао ту и тамо, али само у кућу мојих родитеља, и понекад би прошли месеци а да нас двојица не разменимо ни реч. Почео сам да идем на аудиције

за сапунице, иако сам се заклео да нећу никад више: одбачени љубавници, женскароши, браколомци. Али нисам добио ниједну од тих улога. Полако сам остајао без динара. Размишљао сам да напустим своју изнајмљену собу и вратим се кући, али та идеја је била превише понижавајућа. Мој отац је, са своје стране, био непоколебљиво оптимистичан: „Брат ће ти послати визу. Отићи ћеш у Америку. Отићи ћеш у Калифорнију. Бићеш у филмовима. Пиши брату, подсети га”, говорио је, али ја нисам могао да се натерам. Мислим да чак ни мој отац није више веровао у то. Ипак, редовно ме је обавештавао о временским условима у месту где је мој брат живео, као да треба да знам какву одећу да спакујем. „Свуда по Калифорнији су шумски пожари”, рекао ми је један дан. „Стотине њих.”

Само сам зурio у њега. Те ноћи сам замислио то место на ком никад нисам био, и то небо замагљено црвеносмеђим димом, и то сунце – које није било наше сунце – како залази иза пепељасте позадине у виду регионалне катастрофе. Разматрао сам могућност да мој отац једноставно жели да ме се реши. Док сам се ја бринуо да га не разочарам, он се можда просто надао да ћу прећи неком другом на грбачу.

Наредне недеље доспео ми је у руке сценарио за малу, епизодну улогу у локалној сапуници. Био је то низ од шест епизода – није лоше – након којих мој лик убијају, иза камере. Он је полицијски доушник, кога, прикладно, мучи проблематична етика издаје пријатеља, он је човек који живи у сталном ишчекивању када ће га ти грехови коштати живота. Лик се, на моје велико задовољство, звао Алехо, и изненада сам се осетио сигурније него икад у протеклих неколико месеци. Иако су овај лик и Алехо ког сам играо са трупом Дисејембре били потпуно различите особе, читајући сценарио осетио сам као да сам налетео на старог пријатеља. Како се ова земља променила, мислио сам: председников син је сада обичан цинкарош, човек осуђен да се осврће преко рамена кроз свих шест једночасовних епизода, а затим да нечујно умре, да његов нестанак буде само фуснота у већој драми која нема много везе са њим.

Био сам толико узбуђен да сам рекао родитељима за аудицију. Рекао сам пријатељима. Алехо, мислио сам, поново се срећемо. Чак сам размишљао да потражим Хенрија и Паталаргу, иако их нисам видео више од годину дана, само да можемо да се смејемо овоме. Али с друге стране, Дисејембре је био полупривремено угашен, а држава је постала заиста препознатљива. Могао сам да ходам кроз сада препуне улице свог града и да заборавим зашто сам уопште желео да одем. Светске цене метала су достигле рекордне цифре, а новине су објављивале раст од седам одсто. Сав тај просперитет је био обесхрабрујући, то је била једина ствар коју уопште

нисам очекивао. Никад се више нисам вратио у оне градиће које сам посетио са Дисижембром, иако су многи моји вршњаци ишли тамо – на одмор, за време сушне сезоне, са својим супругама и подгојеном децом, да виде део земље каква је некад била. На прве знаке незадовољства држава би пуштала телевизијске спотове који приказују локалне блокаде путева, љуте кампесиносе¹ који камевицама гађају полицију, стакло умрљано злослутном и препознатљивом нијансом црвене. Строги глас из позадине упозоравао је сеоску сиротињу да буду патриоте и да нама осталима не кваре угођај.

Хенри и ја смо се нашли једног зимског поподнева у кафеу у Асајлам Даунсу. То је било дан пре моје аудиције. Није имао ни телефон, ни мејл, па сам му послао поруку преко заједничког пријатеља који је живео у његовом комшилуку. Изгледао је истински срећан што ме види, снажно ме загрлио, срдечно ме тапшући по леђима. Нашли смо сто унутра, заштићен од све те влаге у ваздуху. Било је сјајно видети га – нимало се није променио – али, где је Паталарга?

Хенри протрља очи, забаци руком своје тешке коврце. „Наш пријатељ”, рече он беспомоћним гласом, „више није са нама.”

Био сам у шоку. Потонуо сам у столицу. „Када?” успео сам да питам.

Он спусти поглед у своју шољицу кафе. „Пре девет, десет месеци.”

„Господе.”

„Знам”, рече Хенри, овог пута смејући се. „Кретен се одселио у Барселону. Замисли!”

„Коњу један”, промрљах.

„Остали смо само ти и ја, Алехито”, рече Хенри. „Отац и син.” Он испружи руку. „Смеј се!” нареди. „Увек си био тако озбиљан дечак.”

То је била реченица из представе. Ухватио сам га за руку и слабашно се осмехнуо. Шок је тек попуштао – Паталарга је ипак жив и треба да будем срећан. Пијуцкали смо кафу.

У сваком случају, било је и других вести. Хенри је сада имао ћерку, и она му је променила живот. Виђао ју је два или три пута недељно, и посвећивао јој све што напише.

„Значи, пуно пишеш?” питао сам.

Хенри слегну раменима. „Онако.”

Испричао сам му за Алеха цинкароша. Чак сам понео и сценарио и испричао му прву епизоду где Алеха ухвате како краде

¹ Шп. *campesinos* – сељаци (прим. прев.).

жицу са грађевине, а он избегава затвор тако што понуди информацију о локалној уличној банди. Дијалог је био добар, фин, минималистички тврд, и ја сам једва сакривао ентузијазам. Хенри је пажљиво слушао, климајући главом све време.

„Величанствено је”, рече он. „Написано баш за тебе.”

„Знам”, рекох. „Стварно то осећам.”

Након неког времена Хенри рече да има питање за мене, али не жели да ме увреди. Натерао ме да му обећам да нећу погрешно схватити. „Наравно”, рекох.

Лупну прстима по дрвеном столу. „Зар ти ниси планирао да одеш негде?”, рече.

„Како то мислиш?”

„Па тамо си само о томе причао.” Застаде. „Сваки дан, без престанка. Схватили смо да је то због висине. Паталарга и ја смо једва подносили ту причу.”

„Стварно?”

Хенри климну главом.

Према мом сећању на два месеца проведена у планинама, једва да сам и проговорио о одласку. Носио сам ту могућност у себи, наравно, али сам то лично уверење држао чврсто уз себе, као амајлију или срећни новчић. Мисао да ће све то проћи ме је заправо и одржала.

„Научили смо да се прилагодимо”, рече Хенри, „јер си нам био драг. Стварно јеси. И још увек си.” Пружио је руку преко стола и нежно ме уштиную за образ. „Сине”, додаде. „Дакле, зашто ниси отишао?”

Напољу је фаланга голубова слетела на бетонско средиште булеvara, кружећи као пешчана олуја око преврнуте канте за смеће. Зурио сам у њих неко време, дивећи се њиховој глади.

„Овде се све толико поправило”, рекох.

Хенри климну главом. „Наравно”, рече. „Баш тако сам и мислио.”

Опростили смо се испред кафеа, на прометном булеvarу. Хенри ми пожеле срећу, а ја му обећах да ћу му јавити како је прошло.

Растурио сам аудицију и оптимистично чекао да ме позову. Мерио сам протицање времена напретком пожара на далеком северу. Стари ме је обавештавао о дневним новостима, а ја сам се правио да слушам. Пет стотина, хиљаду, две хиљаде пожара. Након месец дана сви су догорели, а ја сам и даље чекао.

Превела с енглеског

Тијана Сладоје